

## The introduction of a new model for improvement of counseling performance in schools through the empowerment of psychologists and counselors

Ebrahimi L. *PhD*<sup>✉</sup>, Farahbakhsh K. *PhD*<sup>1</sup>, Esmaaili M. *PhD*<sup>1</sup>  
Salimi-Bejestani H. *PhD*<sup>1</sup>

<sup>✉</sup> *Counseling Department, Psychology Faculty, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran*

<sup>1</sup> *Counseling Department, Psychology Faculty, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran*

*Received: 2014.4.12*

*Accepted: 2014.7.24*

### Abstract

**Introduction:** Qualitative and quantitative development of counseling program in schools can be regarded as an indicator of the development of education system. Therefore, it is necessary for school counselors to have an appropriate performance pattern to reach their goals. The aim of this study was to establish a native pattern for improving school counselors' activities in Iran.

**Method:** This study was done by way of mixed methods. Statistical universe consisted of employed counselors and teachers plus students of Azerbaijan-e-Gharbi education system in the academic year of 2012-2013. The study sample (as for qualitative part), included 48 individuals determined by theoretical saturation and (in quantitative part) 370 people who were selected via stratified random sampling. To gather data, interview and a researcher-made questionnaire were used. Then, the primary pattern was designed in accordance with information analysis. Moreover, a questionnaire was responded by the sample population to assess validity of the pattern.

**Results:** Findings of the study showed significant difference between current situation and optimum condition of counseling activities in schools. Damage factors of counseling activities were identified and the effect size thereof were calculated. According to the analysis, a conceptual pattern for the improvement of counselors' performance was designed.

**Conclusion:** Results of this research indicated that identification and categorization of damage factors of counseling activities, assessment of the counselors' teaching needs, professional and psychological empowerment of the counselors, training of the administrators in skills of counseling under the approved standards, and finally scheduling counseling activities in schools could lead to development of counseling performance in education systems.

**Keywords:** Counseling Activities, Damage Factors, Performance Improvement, Empowerment of Psychologists and Counselors

## مدل بهبود عملکرد مشاوره‌ی مدرسه مبتنی بر توانمندسازی روانشناسان و مشاوران

لقمان ابراهیمی<sup>✉</sup>، کیومرث فرحبخش<sup>۱</sup>، معصومه اسمعیلی<sup>۱</sup>، حسین سلیمی بجزستانی<sup>۱</sup>

<sup>✉</sup>گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

<sup>۱</sup>گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۵/۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱/۲۳

### چکیده

**مقدمه:** توسعه‌ی کمی و کیفی برنامه‌های مشاوره در آموزش و پرورش می‌تواند یکی از شاخص‌های کیفی توسعه و پیشرفت برنامه‌های آموزشی و پرورشی محسوب گردد. بنابراین ضرورت دارد که مشاوران و روانشناسان مدارس با داشتن الگوی عملکردی مناسب، بهتر بتوانند به اهداف خود برسند. هدف اصلی پژوهش حاضر طراحی الگوی بومی بهبود عملکرد مشاوران در مدارس ایران بود.

**روش:** این پژوهش به شیوه آمیخته انجام شده است. جامعه‌آماری پژوهش مدیران، مشاوران، معلمان و دانش‌آموزان شاغل در آموزش و پرورش استان آذربایجان غربی در سال تحصیلی ۱۳۹۲-۱۳۹۱ بودند. نمونه انتخابی پژوهش (در بخش کیفی) که براساس اشباع نظرها تعیین شد شامل ۴۸ نفر بود و (در بخش کمی) که بصورت تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند شامل ۳۷۰ نفر بود. برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه و پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. سپس بر مبنای تحلیل اطلاعات به دست آمده و براساس شاخص‌های مورد نظر الگوی اولیه طراحی گردید. جهت اعتبارسنجی الگو از پرسشنامه استفاده شد.

**یافته‌ها:** یافته تفاوت فاحش بین وضع موجود و وضع مطلوب فعالیت‌های مشاوره در مدارس نشان داد. عوامل آسیب‌زای فعالیت‌های مشاوره و میزان تاثیر هر یک از عوامل شناسایی شد. بر همین اساس، الگوی مفهومی بهبود عملکرد مشاوران ارائه شد.

**نتایج:** نتایج پژوهش نشان می‌دهد شناسایی و طبقه‌بندی عوامل آسیب‌زای فعالیت‌های مشاوره، توانمندسازی حرفه‌ای و روانشناختی مشاوران، لزوم آموزش صلاحیت‌های حرفه‌ای، زمانبندی اجرای فعالیت‌های مشاوره و مواردی دیگر می‌تواند به بهبود عملکرد مشاوران در مدارس منجر گردد.

**کلیدواژه‌ها:** فعالیت‌های مشاوره، عوامل آسیب‌زا؛ بهبود عملکرد، توانمندسازی روانشناسان و مشاوران

## مقدمه

نیاز انسان به راهنمایی و مشورت گرفتن از دیگران در تصمیم‌گیری، انتخاب و به کارگیری راه‌حل‌های مناسب در زندگی بر کسی پوشیده نیست. خصوصاً در سنینی که فرد ناچار از انتخاب‌های مهمی است؛ مسلماً چنین مشاوره‌ها و راهنمایی‌هایی کمک‌شایان توجهی در اقدامات درست و مناسب او خواهد داشت و از رفتن او به راه خطا و تصمیم‌گیری‌های اشتاب زده جلوگیری خواهد کرد. از آنجا که بیشتر عدم موفقیت‌ها، شکست‌ها و در نیمه راه ماندن‌ها ناشی از نداشتن اطلاعات کافی و انتخاب‌های نادرست است، مشاوره در زمینه‌های مختلف اهمیت فراوان دارد [۱].

مشاوره‌ی مدرسه به عنوان بخش جدایی‌ناپذیر و ضروری تجارب آموزشی و پرورشی دانش‌آموزان، ارائه یک فعالیت حرفه‌ای توسط فردی دارای صلاحیت در مدرسه است. مشاوران با ایجاد رابطه حسنه توأم با اعتماد، فرصتی برای دانش‌آموزان مشکل‌دار فراهم می‌سازند تا درباره‌ی مشکلاتشان صحبت کنند.

تحولات سریع علم تکنولوژی چند دهه اخیر، کلید ارکان نظام‌های اجتماعی را تحت تأثیر قرار داده و چالش‌هایی را با خود به همراه آورده است. مدارس به‌عنوان قلب نظام آموزش، خط مقدم و عملیاتی تربیت هر کشور، نقش مهمی در بهبود و توسعه نظام تعلیم و تربیت دارد [۲].

توسعه کمی و کیفی خدمات راهنمایی و مشاوره در مدارس با توجه به توسعه علوم و پیدایش رشته‌های علمی بسیار متنوع و لزوم تأمین و ارتقای بهداشت روان دانش‌آموزان می‌تواند یکی از شاخصه‌های کیفی توسعه و پیشرفت برنامه‌های آموزشی و پرورشی نظام تعلیم و تربیت محسوب گردد [۳، ۴]. اعمال برنامه‌های مشاوره صحیح و بجا و مناسب، نه تنها به ارتقاء اهداف و غنای آموزش و پرورش می‌انجامد، بلکه علاوه بر تسریع و تسهیل اهداف نظام آموزشی، بسیاری از مسائل و معضلات برخاسته از درون نظام آموزشی را نیز به‌نحوی شایسته و منطبق حل و فصل خواهد کرد [۵].

از آنجا که نیازهای بهداشت روانی دانش‌آموزان گسترده و دسترسی به خدمات مشاوره‌ای محدودند، مدارس می‌توانند یک زمینه مهم برای مشاوران فراهم سازند. نتایج تحقیقات علمی در زمینه اثربخشی تأثیر خدمات مشاوره بر دانش‌آموزان در مدرسه موید این واقعیت است [۶-۱۳].

آنچه به عنوان فعالیت‌های مشاوره در مدارس در نظر گرفته می‌شود بهترین نوع تعاون و همکاری در سطح مدارس است که هدف آن حل مشکلات و آسیب‌های اجتماعی، خانوادگی، تحصیلی و رفتاری و روانی دانش‌آموزان است. شناسایی مشکلات دانش‌آموزان با همکاری والدین و اولیای مدرسه با عوامل راهنمایی در مدرسه صورت می‌پذیرد و مشاور نقش اساسی را در این رابطه ایفا می‌نماید [۱۴].

تحقق اهداف آموزش و پرورش بدون وجود یک مدل به منظور توانمندسازی کارکنان، ارزیابی و بازنگری برنامه‌ها در جهت

ارتقای عملکرد و اثربخشی فعالیت‌های مشاوره در مدارس امکان‌پذیر نبوده و آموزش و پرورش یا هر سازمان دولتی دیگر نمی‌تواند بدون توجه به واقعیت‌ها و نتایج حاصل از آسیب‌شناسی فعالیت‌های خود مدیریت موثر خود را بر اجرای برنامه‌ها اعمال نماید. از طرفی دیگر، انجام چنین پژوهشی به برنامه‌ریزان نظام آموزشی کشور که به اهمیت و ضرورت مشاوره در مراکز مشاوره و خدمات روانشناختی پی برده‌اند، کمک می‌کند تا با به‌کارگیری مشاوران مجرب و کارا و ایجاد فضای مناسب، ابزار و تجهیزات مجرب، موفقیت برنامه مشاوره را تضمین کرده و به اهداف مشاوره در نظام آموزشی تحقق بخشد.

از طرفی، با توجه به تخصصی بودن فعالیت‌های مشاوره در مدارس [۱۵]، و از سویی دیگر، لزوم بهره‌مندی از توانمندسازی بعنوان یک روش موثر برای ارتقای بهره‌وری و عملکرد کارکنان [۱۶، ۱۷]، تأکید بر توانمندسازی مشاوران به منظور بهبود عملکرد آن‌ها و سپس ارتقای فعالیت‌های مشاوره در مدارس امری ضروری و انکارناپذیر است.

مطابق با استانداردهای مشاوره مدرسه مهم‌ترین مسئولیت‌های مشاور انجام مشاوره‌های فردی و گروهی، هدایت تحصیلی دانش‌آموزان برای انتخاب رشته و ارائه‌ی اطلاعات شغلی به دانش‌آموزان، مشورت‌دهی، ایجاد هماهنگی بین فعالیت‌های آموزشی و پرورشی در جهت کمک به دانش‌آموزان، شناسایی مشکلات دانش‌آموزان و آگاهی از روند ارجاع آن‌ها به متخصصان و البته پیگیری نتایج ارجاع و جلسات مشاوره می‌باشد. هرچند مشاوران کارآمد مدرسه باید با خلاقیت‌های خود پیوسته راه‌های تازه‌ای جهت اجرای مسئولیت‌های حرفه‌ای خود بیابند و نقش خود را به مسئولیت‌های اشاره شده بسنده نکنند [۱۶، ۱۸]

باتوجه به این‌که نیروی انسانی کارا و موفق یکی از عوامل به‌ثمر رسیدن هر برنامه‌ای است، آگاهی از میزان عملکرد مشاوران و نحوی اجرای فعالیت‌های مشاوره در مدارس ما را به مشکلاتی که در روند کمی و کیفی خدمات مشاوره‌ای در مدارس وجود دارد، رهنمون می‌سازد و در نهایت می‌تواند منجر به بهبود روش‌ها و اصلاح بخشی از برنامه‌های آموزشی و انجام اقدامات لازم در این زمینه گردد [۵].

مداخله بهبود سازمان و برنامه‌های آن از آسیب‌شناسی نتیجه‌گیری می‌شود و شامل اقدامات خاصی است که برای حل مشکلات، موانع و آسیب‌ها و نهایتاً بهبود عملکرد سازمان صورت می‌گیرد [۱۹]. در آسیب‌شناسی فعالیت‌ها و عملکردهای کارکنان یک سازمان و در تعامل بین ویژگی‌های کارکنان و ضرورت‌های محیطی، سازمان‌ها مجبورند به راهکارهای جدیدی روی آورده و انعطاف‌پذیری بیشتری را برای پاسخگویی به فشارهای درونی و بیرونی از خود بروز دهند. صاحب‌نظران مدیریت و روانشناسی سازمانی، برای مواجه شدن با این چالش‌ها و نگرانی‌ها، ایجاد فرهنگ توانمندسازی کارکنان را پیشنهاد می‌کنند [۲۰].

توانمندسازی کارکنان یکی از فن‌های موثر برای ارتقای بهره‌وری

تعیین گردید (۱۲ نفر مدیران، ۱۶ نفر مشاوران، ۱۲ نفر معلمان و ۸ نفر دانش آموزان). پژوهش در سه مرحله انجام شده است. در مرحله اول ابتدا عوامل اجرایی مورد مطالعه (شامل مدیران، مشاوران، معلمان و دانش آموزان) مشخص و سپس عملکرد مشاوران از نظر آن‌ها بوسیله مصاحبه و پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت و عوامل آسیب زای فعالیت های مشاوره استخراج گردیده و اطلاعات پیرامون این ابعاد و مؤلفه‌ها جمع‌آوری شد. در مرحله دوم و بر مبنای اطلاعات به دست آمده و طبقه‌بندی عوامل آسیب‌زا در ابعاد درون فردی، بین فردی و فرافردی شاخص‌های مورد نظر الگوی اولیه طراحی گردید. مرحله سوم بعد از طراحی اولیه الگو، پرسشنامه محقق ساخته جهت ارزیابی الگو و اعتبار سنجی آن به نظرخواهی متخصصان که شامل اساتید دانشگاه و صاحب نظران بودند گذاشته شد پس از آن براساس نظر متخصصان فرم نهایی پرسشنامه جهت تست الگو طراحی گردید و با روش میدانی و بکارگیری تکنیک دلفی (۳۰ نفر که شامل اساتید دانشگاه، کارشناسان مشاوره و مشاوران مدارس) الگوی نهایی طراحی گردید.

ابزارهای مورد استفاده برای گردآوری داده‌ها به ترتیب: ۱) فرم اطلاعاتی (مصاحبه)، برای گردآوری داده‌های مورد نیاز در بخش کیفی ۲) پرسشنامه محقق ساخته، برای گردآوری داده‌های مورد نیاز در بخش کمی ۳) پرسشنامه محقق ساخته؛ به منظور نظرخواهی از متخصصان و آزمون الگو بوده است.

در مرحله اول پژوهش، داده‌های جمع‌آوری شده از مصاحبه با عوامل اجرایی فعالیت‌های مشاوره در مدارس (به شیوه اشباع نظرها)، مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. سپس، با توجه به نتایج حاصله و شناسایی عوامل آسیب‌زای فعالیت‌های مشاوره اقدام به تهیه پرسشنامه گردید و پس از اجرای آن و تحلیل نتایج، با مطالعه و بررسی نتایج بدست آمده در هر دو بخش کمی و کیفی پژوهش، الگوی اولیه پژوهش طراحی گردید و برای احراز اعتبار آن از روش دلفی کمک گرفته شد. پرسشنامه تهیه شده در اختیار ۱۰ نفر اعضای هیأت علمی و صاحب‌نظران قرار گرفت و اعتبار علمی آن تأیید گردید. پرسشنامه بین ۳۰ نفر از اساتید دانشگاه، مشاوران مدارس و کارشناسان مرتبط با موضوع قرار گرفت. سپس پرسشنامه‌ها جمع‌آوری و به هر یک از جواب‌های مخالف، بی‌نظر و موافق به ترتیب امتیاز ۱، ۲ و ۳ داده شد. داده‌های حاصل از پرسشنامه الگو پس از جمع‌آوری، دسته‌بندی و با استفاده از نرم افزارهای کامپیوتری SPSS مورد تحلیل قرار گرفت. جواب‌های به دست آمده در رابطه با هر یک از ابعاد الگو مندرج در پرسشنامه در صورتی که میانگین بیشتر از ۳ بود مورد قبول واقع شد و کمتر از آن از الگوی نهایی حذف گشت.

## یافته‌ها

باتوجه به نتایج بدست آمده از مصاحبه با عوامل اجرایی مشاوره در مدارس و پرسشنامه محقق ساخته، آسیب‌پذیری فعالیت‌های

و عملکرد کارکنان و استفاده بهینه از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های فردی و گروهی آنها در زمینه اهداف سازمانی است [۲۱، ۲۲]. تحقیقات انجام شده در زمینه توانمندسازی نشان می‌دهد که توانمندسازی در افزایش رضایت شغلی، تعهد و سرانجام بهبود عملکرد کارکنان موثر است [۲۳-۲۹]. عقیده به کاربردن نظریه توانمندسازی برای نقش مشاوران حرفه‌ای مدرسه و ارائه برنامه جامع و چندفرهنگی برای راهنمایی مدارس بیانگر امیدواری در جهت خدمت بهتر به دانش آموزان است [۲۵]. به نظر شفیع‌آبادی [۳۰] توانمندسازی مشاوران در زمینه کمک به مراجعان برای خودشناسی، ارضای درست نیازها، تصمیم‌گیری مناسب و به موقع در موفقیت و رضایت شغلی اهمیت بسزایی دارد.

ساختار مشاوره در مدارس به دلیل عدم شکل‌گیری ساختارهای ذهنی لازم، دچار عملکرد معیوب است [۳۱] و اگر این انگاره و سایر چالش‌ها و عوامل آسیب‌زا درست باشد، شناسایی ابعاد مسئله بعنوان یک ضرورت ما را در حل آن یاری می‌کند. بنابراین، ضرورت دارد که مشاوران مدارس با داشتن الگوی عملکردی مناسب، ضمن پرهیز از سردرگمی نقش بهتر بتوانند با صلاحیت‌های حرفه‌ای خود و استفاده از امکانات موجود به اهداف خود برسند.

مطالعات انجام شده در مورد بهبود فعالیت‌های مشاوره در مدارس و عملکرد مشاوران غالباً در مورد ارزیابی عملکرد مراکز مشاوره و اثربخشی آن‌ها [۳۲-۳۴]، صلاحیت‌های مشاوران [۳۵-۳۷]، میزان رضایت مراجعان [۳۸] و عوامل آسیب‌زا و چالش‌های فعالیت‌های مشاوره [۲، ۳۹] بوده است و / میری [۴۰] نیز به تهیه یک الگوی کارآمد سازی گزینش مشاوران مدرسه در مقطع دبیرستان براساس ویژگی‌های شخصیتی اقدام نموده است که در هیچ یک الگوی جامعی مرکب از ابعاد بهبود عملکرد مشاوران در مدارس صورت نگرفته است. پژوهش حاضر با هدف طراحی الگوی بومی بهبود عملکرد مشاوران در مدارس ایران انجام یافت.

## روش

این پژوهش با توجه به ماهیت مسئله و هدف‌های پژوهش از نوع کاربردی و از نظر روش، به شیوه آمیخته (گراند تئوری) انجام شده است و به دنبال دستیابی به الگوی مناسب برای بهبود عملکرد مشاوران مدارس ایران بوده است.

جامعه آماری پژوهش شامل مدیران، مشاوران، معلمان و دانش آموزان دوره‌ی متوسطه سال تحصیلی ۹۲-۹۱ استان آذربایجان غربی بود. برای انتخاب نمونه در بخش کمی از شیوه نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای و تصادفی طبقه‌ای استفاده شده است که در مجموع نمونه مورد نظر برای این بخش از پژوهش ۳۷۰ نفر تعیین گردید (۵۰ نفر مدیران، ۵۲ نفر مشاوران، ۱۵۰ نفر معلمان و ۱۱۸ نفر دانش آموزان). برای انتخاب نمونه در بخش کیفی از شیوه اشباعی (اشباع نظر) استفاده شده است که در مجموع نمونه مورد نظر برای این بخش از پژوهش شامل ۴۸ نفر

جدول ۱. نتایج آزمون فریدمن درباره‌ی انواع عوامل آسیب‌زای فعالیت‌های

مشاوره	
میانگین رتبه	آسیب‌زاهای
۲/۶۴	عوامل درون فردی
۲/۳۶	عوامل فرافردی
۱/۰۱	عوامل بین فردی

فردی و فرافردی به تفکیک رسته شغلی، با در نظر داشتن ماهیت متغیرهای تحقیق از آزمون کروسکال والیس استفاده گردید. نتایج میانگین رتبه‌ی هر یک از رسته‌های شغلی را به تفکیک نشان داده است (جدول ۴). برای اطلاع از معنادار بودن میانگین رتبه‌ها از آزمون خی دو استفاده شد. نتایج این آزمون نشان می‌دهد که (sig=/.۰۰۱) بوده که این مقدار در سطح (P=/.۰۵) معنادار می‌باشد لذا با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان ادعان نمود که بین نظرات عوامل اجرایی در مورد آسیب‌پذیری فعالیت‌های مشاوره از ناحیه عوامل آسیب‌زای درون فردی، بین فردی و فرافردی به تفکیک رسته شغلی تفاوت معناداری وجود دارد (جدول ۵).

این یافته پژوهشی با نتایج پژوهش‌های لاو و همکاران [۴۱]، آنالگوگو و همکاران [۴۲] همخوانی دارد.

مطالعات متعددی [۴۳-۴۵]، ابعاد فردی، درونی، بیرونی و سیستمی را بر نحوه و چگونگی اجرای فعالیت‌های مشاوره‌ی مدرسه موثر دانسته‌اند. همچنین، ادبیات موجود در حوزه خدمات مشاوره و امور روانشناختی از این طبقه‌بندی حمایت می‌کند.

مشاوره از عوامل آسیب‌زای درون فردی، بین فردی و فرافردی بوده است. این عوامل آسیب‌زا هر کدام به نحوی عملکرد مشاوران را در مدارس مختل نموده است.

برای شناسایی و طبقه‌بندی عوامل آسیب‌زای فعالیت‌های مشاوره در مدارس از آزمون فریدمن استفاده گردید. نتایج نشان می‌دهد میانگین رتبه‌ی عوامل آسیب‌زای درون فردی ۲/۶۴ می‌باشد که این عوامل، رتبه‌ی اول را در بین سایر عوامل به خود اختصاص داده است (جدول ۱). برای اطلاع از معنادار بودن میانگین رتبه‌ها نیز از آزمون خی دو استفاده گردیده است. نتایج نشان می‌دهد که (sig=/.۰۰۱) بوده که این مقدار در سطح (P=/.۰۵) معنادار می‌باشد. لذا با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان درستی رتبه بندی انواع عوامل آسیب‌زای فعالیت‌های مشاوره را به شرح جدول ۱ ادعا نمود (جدول ۲). برای بررسی این موضوع که عوامل آسیب‌زای فرافردی، درون فردی و بین فردی چقدر بر آسیب‌پذیری فعالیت‌های مشاوره در مدارس تاثیر داشته است از آزمون رگرسیون استفاده شده است. با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان ادعا نمود که میزان تاثیر آسیب‌های فرافردی، درون فردی و بین فردی به ترتیب ۰/۹۹۴، ۰/۹۹۵ و ۰/۹۹۲ است. با مقایسه ضریب بتا عوامل آسیب‌زا نتیجه گرفته می‌شود که میزان تاثیر عوامل آسیب‌زای درون فردی بیشتر از میزان تاثیر سایر عوامل است (جدول ۳). برای مقایسه و تطبیق نظرات عوامل اجرایی در مورد آسیب‌پذیری فعالیت‌های مشاوره از ناحیه عوامل آسیب‌زای درون فردی، بین

جدول ۲. نتایج آزمون خی دو درباره‌ی انواع عوامل آسیب‌زای فعالیت‌های مشاوره

منابع	ارزش	درجات آزادی	سطح معناداری	نمونه‌ی معتبر
عوامل آسیب‌زای فعالیت‌های مشاوره	۵۸۹/۳۶	۲	/۰۰۰	۳۷۰

جدول ۳. نتایج آزمون رگرسیون برای تعیین میزان تاثیر عوامل بر آسیب‌پذیری فعالیت‌های مشاوره

منابع	ضریب بتا	انحراف استاندارد	مقدار t	سطح معناداری
آسیب فرا فردی	/۹۹۴	/۰۰۲	۱۷۱/۵۷	/۰۰۰
آسیب درون فردی	/۹۹۵	/۰۰۲	۱۹۸/۹۶	/۰۰۰
آسیب بین فردی	/۹۹۲	/۰۰۲	۱۵۰/۶۷	/۰۰۰

جدول ۴. نتایج آزمون کروسکال والیس برای تحلیل متغیرهای آسیب‌زا و رسته‌ی شغلی

رسته شغلی	تعداد	میانگین رتبه در بعد فرافردی	میانگین رتبه در بعد درون فردی	میانگین رتبه در بعد بین فردی
مدیران	۵۰	۲۷/۱۸	۲۶/۰۱	۲۵/۵۳
دانش‌آموزان	۱۱۸	۱۰۸/۷۹	۱۰۹/۷۸	۱۰۹/۴۹
مشاوران	۵۲	۱۹۷	۱۹۴/۶۲	۱۹۴/۵
معلمان	۱۵۰	۲۹۴/۶۳	۲۹۵/۰۷	۲۹۵/۵
جمع	۳۷۰			

جدول ۵. نتایج آزمون خی دو برای تحلیل متغیرهای آسیب‌زا و رسته‌ی شغلی

منابع	ارزش	درجات آزادی	سطح معناداری	نمونه‌ی معتبر
عوامل فرا فردی	۳۲۸/۹۱	۳	/۰۰۰	۳۷۰
عوامل درون فردی	۳۲۹/۰۱	۳	/۰۰۰	۳۷۰
عوامل بین فردی	۳۳۰/۷۵	۳	/۰۰۰	۳۷۰

ها استفاده شده است. همانطور که پیش‌تر نیز گفته شد برای بدست آوردن شاخص‌های میانگین و انحراف استاندارد، از ارزش گذاری قرار دادی گویه‌های مصاحبه استفاده گردید. نتایج بدست آمده از تحلیل مصاحبه‌ها نشان داده است که میانگین وضعیت موجود بعد آسیب‌های درون‌فردی ۲/۱۷، بعد آسیب‌های بین فردی ۲/۴۶ و بعد آسیب‌های فرا فردی ۱/۸۶ می‌باشد (جدول ۶). برای تبیین معنادار بودن این میانگین‌ها، میانگین وضعیت مطلوب ضروری است (جدول ۷). این طبقه بندی از فعالیت‌های مشاوره‌ی مدرسه براساس نتایج این پژوهش، با نتایج مطالعات عبدالرحمن [۴۶]، استانداردهای مشاوره‌ی مدرسه از سوی انجمن آمریکایی مشاوره مدرسه [۴۷] و شاترلو و محمدیاری [۴۸] همسو است.

در این پژوهش برای بررسی وضعیت موجود و مطلوب فعالیت‌های مشاوره و تفاوت بین این دو وضعیت از مصاحبه استفاده گردید. مصاحبه صورت گرفته در بین افراد نمونه در قالب مصاحبه‌ی ساختار یافته با طیف مخالف، بی‌نظر و موافق بوده است. در تحلیل سوالات مصاحبه امتیازات هر گزینه به شرح زیر بوده است: مخالف: امتیاز ۳، بی‌نظر: امتیاز ۲ و موافق: امتیاز ۱. بعد از ارزش گذاری قراردادی مذکور، محقق برای بدست آوردن وضعیت موجود و مطلوب هر یک از سوالات میانگین وزنی گویه‌ها را محاسبه و تفاوت بین وضعیت موجود و مطلوب را تبیین نموده است. در بررسی وضعیت موجود عوامل آسیب‌زای فعالیت‌های مشاوره در مدارس براساس دیدگاه افراد نمونه از تحلیل مصاحبه

جدول ۶. نتایج حاصل از وضعیت موجود ابعاد فعالیت‌های مشاوره

خرده طبقات	شاخص‌ها	وضعیت	میانگین	انحراف استاندارد
عوامل درون فردی	تناسب رشته‌ی تحصیلی و رشته‌ی شغلی مشاوران در انجام در فعالیت‌های مشاوره	موجود	۲/۰۴	۰/۴۴
	میزان مفید بودن نقش مشاوران در انجام فعالیت‌های مشاوره	موجود	۲/۳۷	۰/۳۲
	نقش ویژگی‌های شخصیتی مشاوران در انجام فعالیت‌های مشاوره	موجود	۱/۹۸	۰/۱۷
	نقش مهارت‌های علمی و عملی مشاوران در انجام فعالیت‌های مشاوره	موجود	۲/۲۹	۰/۵۳
	جمع	موجود	۲/۱۷	۰/۴۷
عوامل بین فردی	نقش ارتباطات و تعاملات کارکنان برنامه مشاوره در انجام فعالیت‌های مشاوره	موجود	۲/۷۸	۰/۳۱
	نقش ارتباطات و تعاملات مخاطبان برنامه مشاوره در انجام فعالیت‌های مشاوره	موجود	۲/۱۱	۰/۴۶
	نقش فضا و جو حاکم بر مدرسه در انجام فعالیت‌های مشاوره	موجود	۲/۵۴	۰/۶۱
	نقش نگرش همکاران مدرسه در انجام فعالیت‌های مشاوره	موجود	۲/۴۳	۰/۴۱
	جمع	موجود	۲/۴۶	۰/۴۵
عوامل فرا فردی	نقش جو سازمانی و نگرش مسئولان آموزش و پرورش در انجام فعالیت‌های مشاوره	موجود	۱/۳۴	۰/۱۹
	شیوه‌های استخدامی، نظارت، ارزشیابی و نحوه‌ی اجرای فعالیت‌های مشاوره	موجود	۱/۸۷	۰/۲۲
	ساختار، تداخل نقش‌ها و ناهمخوانی بین انتظارات و عملکرد	موجود	۲/۰۱	۰/۳۱
	نقش مسایل برون سازمانی موثر بر عملکرد آموزش و پرورش در فعالیت‌های مشاوره	موجود	۲/۲۳	۰/۴۹
	جمع	موجود	۱/۸۶	۰/۳

جدول ۷. نتایج حاصل از وضعیت مطلوب ابعاد فعالیت‌های مشاوره

خرده طبقات	شاخص‌ها	وضعیت	میانگین	انحراف استاندارد
عوامل درون فردی	تناسب رشته‌ی تحصیلی و رشته‌ی شغلی مشاوران در انجام در فعالیت‌های مشاوره	مطلوب	۲/۹۸	۰/۵۶
	میزان مفید بودن نقش مشاوران در انجام فعالیت‌های مشاوره	مطلوب	۲/۸۶	۰/۴۸
	نقش ویژگی‌های شخصیتی مشاوران در انجام فعالیت‌های مشاوره	مطلوب	۲/۶۴	۰/۳۲
	نقش مهارت‌های علمی و عملی مشاوران در انجام فعالیت‌های مشاوره	مطلوب	۳	۰/۹۸
	جمع	مطلوب	۲/۸۷	۰/۵۸
عوامل بین فردی	نقش ارتباطات و تعاملات کارکنان برنامه مشاوره در انجام فعالیت‌های مشاوره	مطلوب	۳	۰/۶۳
	نقش ارتباطات و تعاملات مخاطبان برنامه مشاوره در انجام فعالیت‌های مشاوره	مطلوب	۲/۸۵	۰/۸۲
	نقش فضا و جو حاکم بر مدرسه در انجام فعالیت‌های مشاوره	مطلوب	۳	۰/۹۱
	نقش نگرش همکاران مدرسه در انجام فعالیت‌های مشاوره	مطلوب	۲/۹۹	۰/۷۹
	جمع	مطلوب	۲/۹۶	۰/۷۸
عوامل فرا فردی	نقش جو سازمانی و نگرش مسئولان آموزش و پرورش در انجام فعالیت‌های مشاوره	مطلوب	۱/۹۴	۰/۳۲
	شیوه‌های استخدامی، نظارت، ارزشیابی و نحوه‌ی اجرای فعالیت‌های مشاوره	مطلوب	۲/۶۷	۰/۴۶
	ساختار، تداخل نقش‌ها و ناهمخوانی بین انتظارات و عملکرد	مطلوب	۲/۸۶	۰/۶۴
	نقش مسایل برون سازمانی موثر بر عملکرد آموزش و پرورش در فعالیت‌های مشاوره	مطلوب	۲/۸۹	۰/۸۱
	جمع	مطلوب	۲/۵۹	۰/۵۵

از مطالعه تطبیقی دو وضعیت موجود و مطلوب فعالیت های مشاوره در مدارس (جدول ۶ و ۸)، مطالعه و بررسی متون علمی در خصوص مهمترین استانداردهای مشاوره در مدرسه یعنی مشاوره، مشورت دهی، هماهنگی، ارجاع و پیگیری [۳۰، ۴۹] و همچنین، توانمندسازی حرفه ای مشاوران الگویی در سه بعد طراحی شد. برخی دیگر از موارد آن مورد تایید متخصصان قرار نگرفت و با نظر آنها با سایر ابعاد ادغام شدند. در این پژوهش، یک مدل تئوریک اولیه طراحی شده که در واقع نوعی مدل ابتکاری و بومی متناسب با فعالیت های مشاوره در مدارس می باشد. الگوی بهبود عملکرد مشاوران مدارس مطابق شکل شماره ۱ آرایه شد.

در تبیین ضرورت تدوین مدل توانمندسازی روانشناسان و مشاوران مدرسه و ویژگی های آن می توان گفت در این رویکرد که به دنبال طبقه بندی آسیب های فعالیت های مشاوره ی مدرسه تدوین شده است بر آسیب پذیری فعالیت های مشاوره در مدارس از سوی عوامل آسیب زای درون فردی و تعدیل پذیری عوامل آسیب زا از طریق ارتقای مولفه های بعد درون فردی در زمینه های علمی، عملی، تجربی، مهارتی، ویژگی های شخصیتی، مسایل عاطفی و شناختی، انگیزه و علاقه فرد مشاور بر اساس یافته های پژوهش کیفی مبتنی بر روش نظریه سازی از داده ها به منظور بهبود عملکرد در خصوص فعالیت های مشاوره ی مدرسه تاکید شده است.

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل تفاوت بین وضعیت موجود و مطلوب عوامل آسیب زای فعالیت های مشاوره با بهره گیری از آزمون Z نشان می دهد که تفاوت میانگین ها و انحراف استاندارد در همه ابعاد و مولفه های مربوطه، حاکی از آن است که بین وضعیت موجود و مطلوب فاصله وجود دارد. منفی بودن این تفاوت ها نیز بیانگر این است که وضعیت موجود پایین تر از وضعیت مطلوب می باشد و این منفی بودن تفاوت ها در تمامی مولفه ها مشهود است. اما برای پی بردن به این موضوع که آیا تفاوت بین وضعیت موجود و مطلوب معنی دار است یا نه می توان به مقدار Z و سطح معنی داری بدست آمده رجوع نمود، مشاهده می گردد که در تمامی ابعاد و مولفه های فعالیت های مشاوره اعم از عوامل آسیب زای درون فردی، بین فردی و فرافردی، سطح معنی داری پایین تر از  $p=0.05$  می باشد. بنابر این شرایط با اطمینان ۹۵ درصد می توان نتیجه گرفت که تفاوت بین وضعیت مطلوب و موجود فعالیت های مشاوره معنی دار است. لازم بذکر است با در نظر گرفتن  $p=0.01$  نیز تفاوت ها معنی دار خواهند بود و با ۹۹ درصد اطمینان نیز نتایج مذکور تایید می گردد (جدول ۸).

بررسی یافته نشان می دهد بیشترین آسیب ها از سوی عوامل آسیب زای درون فردی متوجه فعالیت های مشاوره در مدارس است هر چند سایر عوامل آسیب زا هم در این امر دخیل هستند. منظور از عوامل آسیب زای درون فردی که به فرد مشاور مربوط می شود شامل کلیه عوامل شخصی، عاطفی، شناختی و شخصیتی، تجارب علمی و عملی مشاوره ای می باشد. براساس نتایج حاصله

جدول ۸. نتایج حاصل از تفاوت وضعیت موجود و مطلوب ابعاد فعالیت های مشاوره

سطح معنی داری	مقدار Z	تفاوت انحراف استاندارد	تفاوت میانگین	شاخص ها	خرده طبقات
۱/۰۰۰	۷/۵۳	-۱۲	-۹۴	تناسب رشته ی تحصیلی و رشته ی شغلی مشاوران در انجام در فعالیت های مشاوره	عوامل
۱/۰۰۰	۵/۴۶	-۱۶	-۴۹	میزان مفید بودن نقش مشاوران در انجام فعالیت های مشاوره	عوامل
۱/۰۱	۶/۷۸	-۱۵	-۶۶	نقش ویژگی های شخصیتی مشاوران در انجام فعالیت های مشاوره	عوامل
۱/۰۰۱	۷/۰۷	-۴۵	-۷۱	نقش مهارت های علمی و عملی مشاوران در انجام فعالیت های مشاوره	عوامل
۱/۰۰۰	۶/۸۳	-۲۲	-۷	جمع	
۱/۰۰۰	۳/۳۴	-۳۱	-۲۲	نقش ارتباطات و تعاملات کارکنان برنامه مشاوره در انجام فعالیت های مشاوره	عوامل
۱/۰۰۰	۶/۷۸	-۳۶	-۷۴	نقش ارتباطات و تعاملات مخاطبان برنامه مشاوره در انجام فعالیت های مشاوره	عوامل
۱/۰۰۰	۵/۲۱	-۳	-۴۶	نقش فضا و جو حاکم بر مدرسه در انجام فعالیت های مشاوره	عوامل
۱/۰۰۰	۵/۸۹	-۳۸	-۵۶	نقش نگرش همکاران مدرسه در انجام فعالیت های مشاوره	عوامل
۱/۰۰۰	۵/۰۹	-۲۷	-۴۹	جمع	
۱/۰۱	۸/۸۳	-۱۳	-۶	نقش جو سازمانی و نگرش مسئولان آموزش و پرورش در انجام فعالیت های مشاوره	عوامل
۱/۰۰۰	۸/۷۸	-۲۴	-۸	شیوه های استخدامی، نظارت، ارزشیابی و نحوه ی اجرای فعالیت های مشاوره	عوامل
۱/۰۰۴	۹/۲۳	-۳۳	-۸۵	ساختار، تداخل نقش ها و ناهمخوانی بین انتظارات و عملکرد	عوامل
۱/۰۰۰	۷/۱۴	-۳۲	-۶۶	نقش مسایل برون سازمانی موثر بر عملکرد آموزش و پرورش در فعالیت های مشاوره	عوامل
۱/۰۰۰	۸/۶۵	-۲۵	-۷۲	جمع	

مجموعه این عوامل باعث شده است بین وضع موجود و مطلوب فعالیت‌های مشاوره‌ی مدرسه شکاف و فاصله‌ای دیده شود که ناشی از وجود آسیب‌هایی بوده و در مجموع عملکرد مشاوران در مدارس را دچار نوعی اختلال نموده است که توجه جدی به آسیب‌شناسی این فعالیت‌ها و تلاش و اهتمام در جهت رفع موانع و آسیب‌ها را به منظور دستیابی به اهداف آموزشی و پرورشی ضروری ساخته است.

نگاهی اجمالی به نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که از طرفی، وضعیت مطلوب فعالیت‌های مشاوره با توجه به مبانی نظری و تجربی موضوع با اهمیت است و به منظور تحقق اهداف نظام آموزشی و پرورشی در کشور بایستی در حد بالایی در آموزش و پرورش مورد توجه قرار گیرد. از طرفی دیگر، وضعیت موجود فعالیت‌های مشاوره در مدارس از وضعیت نسبتاً نامطلوبی برخوردار بود و بین وضع موجود و وضع مطلوب فعالیت‌های مشاوره در مدارس شکاف وجود داشت.

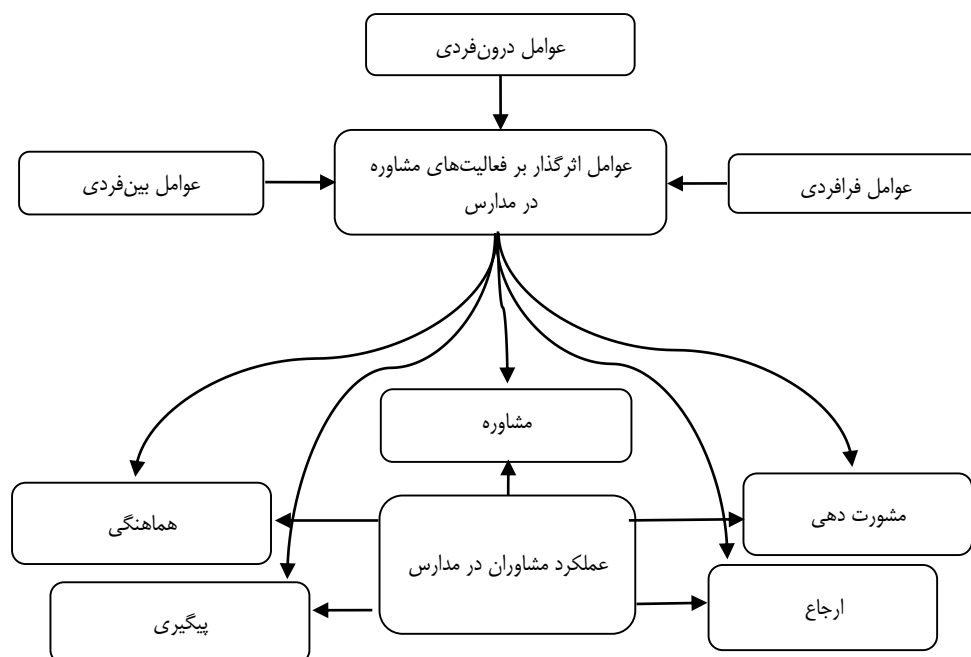
نتایج طبقه‌بندی انواع آسیب‌های جاری فعالیت‌های مشاوره‌ی مدرسه نشان داد که با توجه به میانگین رتبه آسیب‌های درون فردی (۲/۶۴)؛ آسیب‌های فرافردی (۲/۳۶) و آسیب‌های بین فردی (۱/۰۱)، عوامل درون‌فردی رتبه‌ی اول را در بین سایر عوامل به خود اختصاص داده است و این امر حاکی از آن است که در بین انواع آسیب‌ها بیشترین آسیب متعلق به نوع درون‌فردی است، سپس به ترتیب آسیب‌های فرافردی و بین‌فردی در اولویت پایین‌تری هستند.

علی‌رغم تاکید بر بعد درون‌فردی عوامل آسیب‌زای فعالیت‌های مشاوره‌ی مدرسه، همچنانکه در پژوهش حاضر نیز دیده می‌شود، عوامل متعددی در ابعاد بین‌فردی و فرافردی نیز بر فعالیت‌های مشاوره‌ی مدرسه تاثیر گذارند.

منظور از آسیب‌پذیری این است که فعالیت‌های مشاوره در مدارس تحت تاثیر سه عامل درون‌فردی، بین‌فردی و فرافردی قرار دارد که هر گونه اختلال یا ضعف در ابعاد سه‌گانه می‌تواند این فعالیت‌ها را تحت تاثیر خود قرار داده و منجر به ضعف عملکردی در این حوزه شود. لذا، با توجه به اینکه مطابق با یافته‌های بخش کیفی پژوهش و نتایج بدست آمده از مصاحبه، عوامل آسیب‌زای درون‌فردی بیشترین نقش را در آسیب‌پذیر بودن فعالیت‌های مشاوره در مدارس داشته است تاکید بر تعدیل‌پذیری این عوامل مورد توجه است. یکی از بهترین راهبردها برای تعدیل عوامل آسیب‌زای درون‌فردی، ارتقای مولفه‌های این بعد است که از طریق آموزش برنامه‌تدوین شده مبتنی بر توانمندسازی روانشناسان و مشاوران ضمن تعدیل عوامل آسیب‌زا و ارتقای مولفه‌های بعد درون‌فردی، بهبود عملکرد روانشناسان و مشاوران در مدارس مورد انتظار است. پیش‌بینی می‌شود تعدیل عوامل آسیب‌زای درون‌فردی، تلاش برای تعدیل عوامل آسیب‌زای بین-فردی و فرافردی را هم به دنبال داشته باشد.

## بحث

دستیابی به اهداف و بهبود عملکرد آموزش و پرورش مستلزم آسیب‌شناسی فعالیت‌های آن از جمله فعالیت‌های مشاوره‌ی مدارس است. بررسی ادبیات پژوهشی نشان داد فعالیت‌های مشاوره‌ی مدرسه همواره از ناحیه عوامل آسیب‌زا، با آسیب‌هایی مواجه بوده که بخشی از آن‌ها مربوط به شخص مشاور که در این پژوهش تحت عنوان عوامل درون‌فردی، بخشی دیگر، مربوط به محیط کاری و فرهنگ حاکم بر مدرسه تحت عنوان عوامل بین‌فردی و بالاخره، عوامل مربوط به آموزش و پرورش و سیاستگذاری‌های آن تحت عنوان عوامل فرافردی مطرح بودند.



شکل ۱. مدل مفهومی بهبود عملکرد مشاوران مدارس



عوامل آسیب‌زای درون فردی، ارتقای مولفه‌های این بعد است که از طریق آموزش برنامه تدوین شده مبتنی بر توانمندسازی مشاوران ضمن تعدیل عوامل آسیب‌زا و ارتقای مولفه‌های بعد درون فردی، بهبود عملکرد مشاوران در مدارس مورد انتظار است. پیش‌بینی می‌شود تعدیل عوامل آسیب‌زای درون فردی، تلاش برای تعدیل عوامل آسیب‌زای بین‌فردی و فرافردی را هم به دنبال داشته باشد.

بررسی ادبیات پژوهش نشان داد این طبقه‌بندی از فعالیت‌های مشاوره‌ی مدرسه براساس نتایج این پژوهش، با نتایج مطالعات عبدالرحمن [۴۶]، استانداردهای مشاوره‌ی مدرسه از سوی انجمن آمریکایی مشاوره مدرسه [۴۷] و شاپرلو و محمدیاری [۴۸] همسو است.

### نتیجه‌گیری

لزوم توسعه و ارتقای سطح علمی نیروی انسانی به عنوان یکی از عوامل کارایی هر سازمان، از یک سو، و مزایای آموزش کارکنان و افزایش مهارت‌های شغلی آنان برای فعالیت‌های مورد نظر از سویی دیگر، تدوین برنامه‌های آموزشی برای کارکنان و اجرای دوره‌های کوتاه مدت و بلند مدت که قابلیت‌های فکری و تخصصی کارکنان را افزایش دهد نقش بسیار مهمی برای تواناسازی دارد و توانمندسازی نیروی انسانی کارآمدترین ابزار و قوی‌ترین فرایند موجود برای انتقال دانش و مهارت و ترغیب آنان برای انجام وظایف است. با توجه به اینکه، توانمندسازی مشاوران مدرسه برای ایفای نقش حرفه‌ای خود و ارائه برنامه جامع و چندفرهنگی برای راهنمایی مدارس بیانگر امیدواری در جهت خدمت بهتر به دانش‌آموزان است. بنابراین، تلاش برای توانمندساختن مشاوران مدرسه به منظور اجرای مطلوب فعالیت‌های مشاوره‌ی مدرسه امری ضروری است که در پژوهش حاضر به آن پرداخته شده بود. نتایج نشان داد که آموزش مشاوران مدرسه براساس مدل تدوین شده، ضمن توانمندسازی مشاوران مدرسه و بهبود عملکرد، زمینه ساز ایجاد تغییرات در ابعاد بین فردی و فرافردی نیز شده است و نهایتاً اجرای مطلوب فعالیت‌های مشاوره‌ی مدرسه و اثربخشی ناشی از آن را به دنبال داشته است.

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی هم همراه بود که از مهمترین آن‌ها می‌توان به پاسخ‌دهی کلی و خلاصه بعضی از پاسخ دهنده ها به سوالات مصاحبه، نگرش‌های منفی برخی از مدیران و معلمان به مشاور مدرسه و نقش او و سوگیری‌های ناشی از آن در ارزیابی از فعالیت‌های مشاوره‌ی مدرسه از سوی آن‌ها، گستردگی و فراوان بودن بیش از حد اطلاعات در مرحله پژوهش کیفی اشاره نمود. مشکلات مربوط به عوامل آسیب‌زای بین‌فردی و فرافردی فعالیت‌های مشاوره‌ی مدرسه که امکان پرداختن به آن‌ها در این رویکرد آموزشی وجود نداشت. همچنین، محدودیت جامعه آماری و حجم نمونه تعمیم نتایج تحقیق را محدود می‌سازد.

بنابراین، با توجه با این شرایط، ضروری است که با عنایت به مولفه‌های بعد درون فردی آسیب‌های فعالیت‌های مشاوره، تلاش در جهت جلوگیری از بروز مشکل، تأخیر در ظهور پیامدهای مشکل، کاهش اثرات مشکل، تقویت دانش، نگرش و رفتار افراد در جهت حفظ و بازیابی بهزیستی جسمانی و عاطفی، فراخوانی حمایت‌های خانوادگی، گروهی و اجتماعی مؤثر بر بهزیستی افراد از سوی مشاوران مدارس بیش از پیش صورت پذیرد. هم‌چنین، در بعد فرا فردی، ضروری است که مدیران برای تحقق هر چه بیشتر هدف‌های سازمان، بر فضای سازمانی نظارت و با ایجاد محیط مناسب کاری زمینه افزایش بهره‌وری و ارتقای عملکرد مشاوران را فراهم کنند. و بالاخره، ضروری است که با عنایت به مولفه‌های بعد بین فردی آسیب‌های فعالیت‌های مشاوره، به بررسی رضایت‌بخش منابع فشار توجه شود و برای این منظور باید طیف کامل مسایل روانشناختی، جامعه‌شناختی و فیزیولوژیایی که در محیط مدارس بر فعالیت‌های مشاوره اثر می‌گذارد مورد بررسی قرار گیرد.

بررسی‌های صورت گرفته در زمینه‌ی مشاوره‌ی مدرسه در سال‌های اخیر نشان می‌دهد که در اکثر موارد چالش‌هایی پیش روی مشاوره و مشاوران مدرسه وجود داشته است [۲۴، ۴۸]. چنین یافته‌هایی با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد.

نتایج بدست آمده از این پژوهش در زمینه عوامل آسیب‌زای فعالیت‌های مشاوره‌ی مدرسه با نتایج پژوهش‌های لاو و همکاران [۴۱]، آناگوبگو و همکاران [۴۶] همخوانی دارد. مطالعات متعددی [۴۳-۴۵] ابعاد فردی، درونی، بیرونی و سیستمی را بر نحوه و چگونگی اجرای فعالیت‌های مشاوره‌ی مدرسه مؤثر دانسته‌اند. همچنین، ادبیات موجود در حوزه خدمات مشاوره و امور روانشناختی از این طبقه‌بندی حمایت می‌کند.

شناسایی و طبقه‌بندی عوامل آسیب‌زای فعالیت‌های مشاوره، نیازسنجی آموزشی مشاوران، توانمندسازی حرفه‌ای و بهره‌گیری از راهبردهای ارتقای سلامت مشاوران، لزوم آموزش صلاحیت‌های حرفه‌ای به متصدیان فعالیت‌های مشاوره در مدارس براساس استانداردهای مشاوره در مدارس، زمانبندی اجرای فعالیت‌های مشاوره در مدارس، می‌تواند به بهبود عملکرد مشاوران در مدارس منجر گردد.

هدف اصلی انجام پژوهش حاضر، معرفی مدل آموزشی توانمندسازی مشاوران به منظور بهبود عملکرد مشاوران مبتنی بر آسیب‌شناسی فعالیت‌های مشاوره‌ی مدرسه بود.

در این رویکرد که به دنبال طبقه‌بندی آسیب‌های فعالیت‌های مشاوره‌ی مدرسه تدوین شد بر آسیب‌پذیری فعالیت‌های مشاوره‌ی مدرسه از سوی عوامل آسیب‌زای درون فردی و تعدیل‌پذیری عوامل آسیب‌زا از طریق ارتقای مولفه‌های بعد درون فردی بر اساس یافته‌های پژوهش کیفی مبتنی بر روش نظریه‌سازی از داده‌ها به منظور بهبود عملکرد در خصوص فعالیت‌های مشاوره‌ی مدرسه تأکید شده است. یکی از بهترین راهبردها برای تعدیل

آموزش و پرورش کشور و اداره کل آموزش و پرورش استان آذربایجان غربی که پژوهشگران را در اجرای پژوهش حاضر یاری دادند.

**تشکر و قدردانی:** این پژوهش حاصل رساله دکتری رشته مشاوره دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی تهران می‌باشد. با سپاس از همکاری‌های وزارت

## منابع

1. Dashti M. Be patient guys rock. J Consul Train School. 2013;8(4):15-9. [Persian]
2. Ahghar GH. study with the aim of the role of organizational school climate on job stress consultants. J Couns Psychother. 2007;9(37):55-61. [Persian]
3. Hamzei M. The position of counselors in education. Training J. 2001;3:15-26.[Persian]
4. Yarahmadiyan N. Improving individual social abilities and general health of adolescents through enhancement of social competence. J Behav Sci. 2012;6(3):279-88.[Persian]
5. Mohammadi SH. Evaluation of the effectiveness and performance of the Psychiatry and psychiatric services of counseling advising centers for students of the Department of education. J Couns Psychother. 2006;5(19):19-32.[Persian]
6. Weisz JR ,McCarty CA, Valeri, SM. Effects of psychotherapy for depression in children and adolescents: A meta-analysis. Psychol Bull. 2006;132:132-49.
7. Tolan PH, Dodge KA. Children's mental health as a primary care and concern. Am Psychol. 2005;60:601-14.
8. Whiston SC. Counseling psychology and school counseling: Can a stronger partnership be forged? Couns Psychol. 2004;32:270-7.
9. Sabella RA. A reaction to counseling psychology and school counseling: An underutilized partnership. Couns Psychol. 2004;32:263-9.
10. Forrest L. Moving out of our comfort zones: School counseling/counseling psychology partnerships. Couns Psychol. 2004;32:225-34.
11. Romano JL, Kachgal KM. Counseling psychology and school counseling: An underutilized partnership. Couns Psychol. 2004;32:184-215.
12. Gysbers NC. Counseling psychology and school counseling partnership: Overlooked? Underutilized? But needed! Couns Psychol. 2004;32:245-52.
13. Friedman R K-LJ, Manderscheid R, Sondheimer D. Prevalence of serious emotional disturbance in children and adolescents, In RW. Manderscheid, MA. Sonnenschein (Eds.): Rockville: Mental health, United States; 1996.
14. Ranjeh Bazoo K. Mistakes in training and education. Inform Bull. 2008;3(48):12-5. [Persian]
15. Lytrl C, Peterson, C. School counseling (described as an excellent model for school counselors): Translations K Zahrakar doctor and A. Sami, 2013. Edition F, editor. Tehran: Publication of Psychology; 2004.[Persian]
16. Noami AZ, Taghipour A, Neysi, A.K. The relationship between organizational culture with work motivation, job engagement and innovative behaviors by mediating of psychological empowerment. J Behav Sci 2012;5(4):325-33.[Persian]
17. Ghorbani M, Asgarzadeh, H., Abasi, B. The relationship between cognitive empowerment of employees with labor productivity. J Hum Resources. 2012;15(42):13-25. [Persian]
18. Navabi Nejad S. printing T, editor. Tehran: Moaser Publication. . 2008.[Persian].
19. Qming K, Orerly, M.: N. I, Prentic Hall. 1997.
20. Abdollahi B, Naveh ebrahim, A.R. Empower employees. Tehran: Nashr Publication; 2006.[Persian]
21. Foy N. Empowering People at work. London Cambridge; Gower Publishing; 1997.
22. Ghorbani M, Asgarzade, H., Abasi, B. Introducing the empowerment in management and its patterns. The journal of management studies. 2010;39:54-63.[Persian]
23. Azad Marzabadi E, Hoshmandja, M. Relationship between Organizational Spirituality whit psychological empowerment, creative, spiritual intelligence, job stress, and job satisfaction of University staff. J Behav Sci. 2012;6(2):181-7.[Persian]
24. Alwani SM, Pourmehdi, K, Bagheri, H. study of the relationship between empowerment of employees with performance of the Department of education organization of Gilan province. Engineering Manage J. 2011;43(1):42-53.[Persian]
25. Sayadi A. Psychological empowerment-based compilation model chandmehori shafiabadi job and compare the effectiveness of the cognitive model with Thomas and the waltahos between counselors in Rasht. Tehran: Allameh tabatabaei University; 2010.[Persian]
26. Thomas KW, Velthouse, B.A. Cognitive elements of empowerment: an "interpretive" model of intrinsic task motivation. Acad Manage Rev. 1990;4(15):666-81.
27. Osborn SHJ. components of empowerment and how they differently relate to employee job satisfaction, organizational commitment and intent to leave the job. 2002:1-2.
28. Liu MM, Anita, Chiu, W.M, Fellows, R. Enhancing commitment through work empowerment. J Engineering, Construction Architectural Manage. 2007;6(14):568-80.
29. Bogler R, Somech, A. Influence of teacher empowerment on teachers' organizational commitment, professional commitment and organizational citizenship behavior in schools. Teaching Teacher Educ. 2004;20:277-89.
30. Shafia Abadi A. The Theorizing of choosing jobs based on School of Individual psychology. Tehran: Besat; 2008.[Persian]
31. Kaviani H, Pornas M, Golfam M. The status of school counselors and Barriers to Counseling: quality review. Cogn Sci News. 2004;4(1):5-13.[Persian]

32. Hoseinian S, Momeni Javid, M. The role of the Counseling supervision on professional growth facilitating, increase competence and promoting accountability consultants. *J Couns Psychother.* 2012;42(11):43-8. [Persian]
33. Urboniene SN. Professional counselling in higher School : Principles and directions of activities. *J Pegagogoka.* ۲۰۰۸ .
34. Velsor PV. counselor as social emotional learning counsultonts Professional. *J School Couns.* 2009;12:32-9.
35. Kiani A, Navabi Nejad SH, Ahmadi, K.H. Investigation of factors related to observance of professional ethics by counselors and Psychologists. *J Couns Psychother.* 2009;10(40):39-45. [Persian]
36. Melchert TP, Hays VL, Willjanen LM, Koloceck AK. Testing modeles of counselor development with a measure of counseling self efficacy. *J Couns Dev.* 1996;74:650-5.
37. Baggerly N, Osborn, M. Career commitment in Enginerring Effects of Gender, Environment, and personality 1998.
38. Akhavan tafti M. A study of student satisfaction and client testimonials from National University of Applicant counseling centers in Tehran. *J Couns Psychother.* 2008;36(10):87-74. [Persian]
39. Shafia Abadi A. Secondary education and career counseling: concepts and applications. Tehran: Samt Publishing; 2004.[Persian]
40. Amiri M. Prepare a pattern of selection of school counselors at high schools based on personality characteristics. Tehran: Allameh tabatabaei University; 2005. [Persian]
41. Low SK, Kok JK, Lee MN. An holistic approach to schoolbased counseling and guidance services in Malaysia. *School Psychol Int.* 2013;34:190-201 .
42. Anagbogu MA, Nwokolo, CN, Anyamene, AN, Anyachebelu FE, Umezulike RQ. Professional challenges to counselling practice in primary schools in Anambra State, Nigeria: The way forward. *Int J Psychol Couns.* 2013;5(5):97-103.
43. Van Schalkwyk GJ. School-Based Counselling and Psychological Services in Macao. *Int J School Educ Psychol.* 2013;1: 207-16.
44. Ni H, Jones C, Bruning R. Chinese teachers' evaluation criteria as reflected in narrative student evaluations: Implications for psychological services in schools. *School Psychol Int.* 2012;34(2):223-38.
45. Ding Y, Kuo, YL, Van Dyke, DC. School psychology in China (PRC), Hong Kong and Taiwan. *School Psychol Int.* 2008; 29:529-48. .
46. Abdul Rahman AM. A guidance and counseling model practiced within Malaysia scools. *Int J Educ Res.* 2013;4(1):1- 12.
47. American S, Counselor, Association. The ASCA national model: A framework for school counselor programs ed) r, editor: .Alexandria, VA: American School Counselor Association; 2012.
48. Shaterloo A, Mohammadyari, Gh. Students counselling and academic achievement. *Procedia-Soc Behav Sci.* 2011;30:625-28. [Persian]
49. Salimi Bjestani H. Group counseling strategies in schools: tips and advice services in the schools. *J Couns Train School.* 2008;4(1):37-40. [Persian]